

Handelingsgericht Werken

De wig tussen de pabo en de basisschool

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
2.	De analyse	3
	2.1 Uitleg analyse	4
	2.2 Pabositatie.....	4
	2.3 Werkveldsituatie	5
	2.4 Finland.....	6
	2.5 Uitwerking analyse	7
3.	Conclusie uit de analyse	8
	3.1 Conclusie	8
	3.2 Mogelijke interventies.....	8
4.	Interventies.....	9
	4.1 Mogelijke interventies onder de loep	9
	4.2 Conclusie	10
5.	Verbetervoorstel	10
	5.1 Pabo Edith Stein	10
	5.2 OBS 't Startblok	10
	Literatuur.....	11

1. Inleiding

In de beleidsbrief van de minister aan de Tweede Kamer (31-01-2013) wordt als streven benoemd dat leraren voldoende bagage hebben om te kunnen omgaan met verschillen tussen leerlingen. Zowel startende als meer ervaren leraren voelen zich niet altijd goed toegerust voor deze opdracht binnen het regulier basisonderwijs, met name als het gaat om gedragsproblemen (Van der Meer, 2001; Waslander, 2011).

Door de onduidelijkheid over wat Passend Onderwijs van leraren vraagt en tot hoever dat moet gaan, is het voor de initiële lerarenopleiding niet eenvoudig leraren hiervoor toe te rusten. Helder is dat zij leraren onmogelijk kunnen voorbereiden op het voorzien in alle mogelijke speciale onderwijsbehoeften (SLO, februari 2013). Maar ook voor de werkende leerkrachten in het basisonderwijs biedt het handelingsgericht werken veel vraagtekens. Zij moeten immers hun vertrouwde structuur aanpassen, zodat het binnen het ondersteuningsprofiel van de school past, terwijl ze daar niet direct voor geschoold zijn. Bosman (2011) ondersteunt dit met haar argument dat leerkrachten niet zijn opgeleid voor het schrijven van handelingsplannen en de bureaucratie die het handelingsgericht werken met zich meebrengt

Wij zijn van mening dat pabostudenten meer kennis lijken te hebben van handelingsgericht werken dan de zittende leerkrachten in de basisschool. Op de pabo krijgen de studenten immers de meest actuele kennis aangeboden over handelingsgericht werken. Aan de hand van de zeven uitgangspunten van handelingsgericht werken verwoord door Pameijer, van Beukering & de Lange (2009) vergelijken wij een pabo (Edith Stein, Hengelo) met een basisschool (OBS 't Startblok, Cuijk) om er achter te komen welke wig er zit tussen de lerarenopleiding en het huidige werkveld. Om deze analyse breder te trekken vergelijken we de Nederlandse ontwikkelingen op het gebied van handelingsgericht werken ook met het Finse onderwijssysteem. De conclusie van de analyse zal zich vertalen in een aantal interventies, waarvan wij er één zullen uitwerken in een verbetervoorstel.

Met deze opdracht tonen wij aan competent te zijn in het kritisch kijken naar actuele ontwikkelingen op het gebied van handelingsgericht werken. Hierbij sluiten wij aan bij competentie 1.1: Analyseert complexe pedagogische en/of onderwijskundige vraagstukken en laat op basis van deze analyse pedagogische en/of onderwijskundige arrangementen uitvoeren of ontwerpt innovatieve arrangementen. Wij maken een analyse van de aansluiting van een lerarenopleiding bij het werkveld en ontwerpen op basis van de uitkomsten uit de analyse een verbetervoorstel op twee niveaus: de lerarenopleiding en het werkveld.

2. De analyse

2.1 Uitleg analyse

Om goed te onderzoeken hoe handelingsgericht werken in de het Nederlandse onderwijssysteem is opgenomen maken we een vergelijking op drie niveaus: de lerarenopleiding, de basisschool & een internationale maatstaf (het Finse onderwijssysteem). We beseffen dat we zeer specifieke instellingen onderzoeken en dat de resultaten bij andere instellingen wellicht anders kunnen zijn, bij de conclusie wordt hier rekening mee gehouden. We verwachten echter wel dat deze analyse iets laat zien over de wig tussen de lerarenopleidingen en het werkveld op het gebied van handelingsgericht werken.

In elke situatie wordt kort weergegeven hoe de zeven uitgangspunten van handelingsgericht werken aanwezig zijn. Vervolgens zullen deze gegevens in een schematische analyse worden gezet, zodat er een goede vergelijking mogelijk is. De conclusie uit deze vergelijking wordt als input gebruikt om verschillende interventies te schetsen voor zowel de lerarenopleiding als het werkveld. De zeven uitgangspunten van het handelingsgericht werken die we gebruiken zijn:

- Onderwijsbehoeften staan centraal
- Het gaat om afstemming en wisselwerking
- De leerkracht doet ertoe
- Positieve aspecten zijn van groot belang
- We werken constructief samen
- Ons handelen is doelgericht
- De werkwijze is systematisch en transparant

2.2 Pabositatie

Pabo Edith Stein ziet handelingsgericht werken als de kapstok voor het leren omgaan met verschillen. In de eerste twee jaar zit passend onderwijs vooral in persoon en beroep (stage) en pedagogiek. In jaar 3 kunnen studenten kiezen voor de minor speciale onderwijsbehoeften. Daarnaast is er 1 module handelingsgericht werken die voor iedereen verplicht is. Uiteraard is Passend Onderwijs ook in de stages van jaar 3 en 4 een belangrijk onderdeel. Het nader analyseren van specifieke onderwijsbehoeften op basis van observaties en toetsresultaten is een vaardigheid die uitbreiding en verdieping behoeft in de professionaliseringstrajecten na de pabo.

Uitgangspunt HGW	Hoe terug te zien op de pabo?
1. Onderwijsbehoeften staan centraal	De student: <ul style="list-style-type: none">• is in staat om de leerlingresultaten te interpreteren op groeps-, subgroep- en individueel niveau.• kan voor de verschillende vakgebieden de onderwijsbehoeften van leerlingen benoemen op grond van de analyse en interpretatie van de groepsoverzichten.• laat in het groepsplan zien dat hij/zij in staat is om leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften te clusteren.
2. Het gaat om afstemming en uitwisseling	De student: <ul style="list-style-type: none">• is in staat om aan te sluiten bij de visie van stageschool op gebied van HGW.• is in staat om de leerlingresultaten af te stemmen met de mentor en het team.• neemt deel aan intervisie tijdens de studieloopbaanbijeenkomsten op de pabo.

3. De leerkracht doet ertoe	De student: <ul style="list-style-type: none"> • realiseert zich dat “de leerkracht ertoe doet!” • kent de verschillende aspecten van de basishouding van de leerkracht binnen HGW passend bij de vakdidactiek van rekenen/wiskunde, Nederlands en pedagogiek. • is op de hoogte van het verschil tussen convergente en divergente differentiatie en is in staat om een onderbouwde keuze te maken voor deze twee differentiatie modellen voor de eigen stagepraktijk. • kan benoemen welke aspecten essentieel zijn voor een goede instructie en begeleiding. • is in staat om de kenmerken van goed klassenmanagement te benoemen.
4. Positieve aspecten zijn van groot belang	De student: <ul style="list-style-type: none"> • is zich bewust wat de impact op het benoemen van positieve aspecten is voor zowel de leerling, de leerkracht als de ouders. • realiseert zich dat bij het vormgeven van onderwijs rekening wordt gehouden met de mogelijkheden van de leerling, de context en de visie op leren.
5. We werken constructief samen	De student: <ul style="list-style-type: none"> • is in staat samen te werken met de mentor en leerlinggegevens uit te wisselen en groepsplannen op te stellen. • werkt samen onder leiding van de mentor met de intern begeleider en zorginstellingen.
6. Ons handelen is doelgericht	De student: <ul style="list-style-type: none"> • kan voor de verschillende vakgebieden doelen formuleren op groeps-, subgroep- en individueel niveau. • is in staat om op basis van het groepsoverzicht een volledig groepsplan op te stellen bestaande uit de volgende onderdelen: doelen, inhoud, aanpak/methodiek, organisatie en evaluatie. • voert het groepsplan binnen een aantal weken uit en is vervolgens in staat om een gefundeerd oordeel te geven of het groepsplan voldoende effectief is geweest in relatie tot de gestelde doelen.
7. De werkwijze is systematisch en transparant	De student: <ul style="list-style-type: none"> • is in staat te werken volgens de 1-zorgroute. • is in staat om in zijn praktisch handelen HGW te herkennen en toe te passen.

2.3 Werkveldsituatie

In het zorgplan van OBS 't Startblok (2013) wordt uitgelegd dat de 1-zorgroute de ondersteunende structuur is die wordt gebruikt. De kern van deze 1-zorgroute is de cyclus van het handelingsgericht werken met groepsplannen. We bekijken hoe de uitgangspunten van het handelingsgericht werken te zien zijn in het zorgplan en in de praktijksituatie.

Uitgangspunt HGW	Hoe terug te zien op de basisschool?
1. Onderwijsbehoefte staan centraal	<ul style="list-style-type: none"> • Drie keer per jaar wordt er een groepsplan gemaakt, dit wordt besproken met de IB-er. Er wordt dan gekeken naar cognitieve & sociale afwijkingen en waar mogelijk wordt er geclusterd. Hierbij wordt er gebruik gemaakt van de gegevens uit het CITO-leerlingvolgsysteem.
2. Het gaat om afstemming en uitwisseling	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdens een intervisiebespreking (over één kind) wordt er altijd nagegaan wat de compenserende en belemmerende factoren zijn, zowel van het kind, de omgeving, de ouders en de leerkracht.
3. De leerkracht doet ertoe	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral in informele gesprekken in de koffiekamer worden mooie onderwijsmomenten gedeeld met elkaar. Dit is ook de plek waar tips worden gevraagd en complimenten worden uitgedeeld.

4. Positieve aspecten zijn van groot belang	<ul style="list-style-type: none"> De acties van een vorig groepsplan worden altijd geëvalueerd. Hierbij wordt de vraag gesteld wat er goed ging en wanneer er succeservaringen waren. Ook bij de leerlingenbesprekingen wordt er gekeken naar compenserende eigenschappen van een leerling.
5. We werken constructief samen	<ul style="list-style-type: none"> Op school wordt er veel gedaan om ouders bij het onderwijs te betrekken. Koffieochtenden, 10-mingsprekken, zorggesprekken en een ouderraad zijn een aantal voorbeelden. De reacties en opbrengsten van deze bijeenkomsten zijn echter altijd aan de lage kant. Daarnaast wordt er sinds een jaar ook via sociale media (Twitter, Facebook) naar ouders gecommuniceerd.
6. Ons handelen is doelgericht	<ul style="list-style-type: none"> Bij handelingsplannen worden er altijd doelen vermeld, zodat hierop geëvalueerd kan worden. Ook tijdens de klassikale lessen wordt er door middel van het directe instructiemodel altijd begonnen met het vertellen van het lesdoel. Er is veel aandacht voor het geven van feedback, zowel van leerkracht naar leerling als leerlingen onderling.
7. De werkwijze is systematisch en transparant	<ul style="list-style-type: none"> Het zorgplan formuleert via de 1-zorgroute een duidelijke structuur binnen de school. De jaarlijkse cyclus met groepsplannen, groepsbesprekingen en oudergesprekken is helder en transparant. De leerlingengegevens vormen samen met de verslaglegging een systematisch logboek.

2.4 Finland

Het Finse onderwijs werkt met een model van geïndividualiseerde integratie. Dit wil zeggen dat er maar weinig scheiding voorkomt tussen de scholen en klasgroepen volgens competentieniveaus. Een doorgedreven differentiatie geeft inclusie meer kans van slagen. De lerarenopleiding in Finland verschilt eveneens. Leraren hebben, ongeacht het onderwijsniveau waarin ze werken, een masteropleiding achter de rug (Loisen, 2009).

Uitgangspunt HGW	Hoe terug te zien op in het Finse onderwijsstelsel?
1. Onderwijsbehoefte staan centraal	<ul style="list-style-type: none"> De speciale zorg wordt in de meeste gevallen geboden binnen de eigen school. Er worden gesprekken met leerlingen gevoerd over de onderwijsbehoefte. Er is een special teacher in of buiten de klas aanwezig.
2. Het gaat om afstemming en uitwisseling	<ul style="list-style-type: none"> Voorafgaand aan de schoolse periode (tot en met 7 jaar) wordt van ieder kind een dossier bijgehouden die mee gaat naar de school. Dit dossier bestaat uit een profiel op basis van medische-, intellectuele – en gedragsmatige ontwikkeling. Dit profiel zorgt ervoor dat de school meteen actie kan zetten op eventuele achterstanden in ontwikkeling.
3. De leerkracht doet ertoe	<ul style="list-style-type: none"> Alleen de meest getalenteerde en gemotiveerde studenten worden toegelaten tot de universitaire opleiding voor leerkracht.
4. Positieve aspecten zijn van groot belang	<ul style="list-style-type: none"> Men gaat ervan uit dat ieder kind uniek is en om een andere benadering vraagt. Men gaat uit van de visie dat een sfeer van vertrouwen het productief leren bevordert in de positieve zin.
5. We werken constructief samen	<ul style="list-style-type: none"> Binnen de scholen heerst een gedeelde verantwoordelijkheid en vertrouwen Men maakt gebruik van elkaar professionaliteit. Veel samenwerking en uitwisseling binnen de scholen en tussen scholen wat ten goede komt aan de professionele ontwikkeling.
6. Ons handelen is doelgericht	<ul style="list-style-type: none"> Er wordt nauwelijks gewerkt met landelijke, gestandaardiseerde toetsen. Ontwikkeling van leerlingen gaat langs hun eigen leerlijn en niet conform aan vooraf bepaalde standaarden Effectief besteden van de onderwijstijd
7. De werkwijze is	<ul style="list-style-type: none"> Er is geen vaste invulling voor de 1-zorgroute

systematisch en transparant	<ul style="list-style-type: none"> • Er heerst een grote verantwoordelijkheid en veel autonomie.
-----------------------------	---

2.5 Uitwerking analyse

Om de verschillen en overeenkomsten tussen de pabo, het werkveld en het Fins onderwijsstelsel, hebben we de verschillende beschrijvingen in een schema gezet. Vervolgens zullen bij de conclusies opvallende horizontale en verticale vergelijkingen beschrijven.

Uitgangspunt HGW	Pabo Edith Stein	OBS 't Startblok	Fins onderwijs
1. Onderwijsbehoefte staan centraal	Onderwijsbehoefte worden gehaald uit leerlingresultaten en geclusterd in een groepsplan gezet.	Onderwijsbehoefte worden gehaald uit het leerlingvolgsysteem en geclusterd in een groepsplan gezet.	Onderwijsbehoefte komen voort uit de gesprekken met leerlingen en de observatie van de leerkracht.
2. Het gaat om afstemming en uitwisseling	Er is veel aandacht voor de afstemming tussen stagiaire, leerkracht & leerlingen. Minder tijd voor afstemming op een individuele leerling.	Tijdens een intervisie komt dit aan de orde, daarbuiten is er weinig professionele uitwisseling.	Er wordt van elk kind een leerlingenprofiel gemaakt, met specifieke gegevens. Daarmee wordt er afgestemd.
3. De leerkracht doet ertoe	Is vooral gericht op kennis van het vak en didactische handelingen.	In informele momenten worden er complimenten gegeven en feedback gevraagd.	Alle leerkrachten zijn universitair geschoold en motivatie wordt als belangrijke voorwaarde gezien.
4. Positieve aspecten zijn van groot belang	Studenten worden bewust gemaakt van de invloed van positivisme, hierbij wordt verwacht dat dit een rol krijgt in de vormgeving van de les.	Er wordt gekeken welke interventies goed uitpakken hebben. Daarnaast is er een mindset om te kijken naar wat een leerling wel kan.	Sfeer en vertrouwen zijn belangrijke speerpunten. Elk kind wordt als uniek gezien en ook zo behandeld, hier wordt veel tijd voor vrijgemaakt.
5. We werken constructief samen	Er ligt veel nadruk op de samenwerking tussen student en mentor.	Er is vooral veel energie gestoken in de samenwerking met ouders, maar de opbrengst is laag.	Er is veel samenwerking tussen leerkrachten en scholen onderling. Dit is gebaseerd op de gedeelde verantwoordelijkheid van het onderwijs.
6. Ons handelen is doelgericht	De student wordt vooral gevraagd om groepsplannen te schrijven en uit te voeren.	Er is veel aandacht voor het benoemen van een doel voor een les of handelingsplan. Zo kan er gemakkelijk geëvalueerd worden.	Leerlingen ontwikkelen volgens hun eigen leerlijn, met eigen leerdoelen.
7. De werkwijze is systematisch en transparant	Er is veel aandacht voor de 1-zorgroute en het praktisch handelen volgens het HGW.	In het zorgplan is de 1-zorgroute duidelijk opgenomen en uitgewerkt.	Er is geen vaste invulling. Leerkrachten krijgen veel autonomie en daarbij vertrouwen en verantwoordelijkheid.

3. Conclusie uit de analyse

3.1 Conclusie

Als we het overzicht van de analyse vergelijken met de uitwerking van de HGW-punten zoals beschreven door Pameijer, van Beukering & de Lange (2009) dan vallen ons een paar zaken op.

Allereerst zien we dat er op de pabo en op de basisschool vooral veel aandacht is voor de gestandaardiseerde kant van de onderwijsbehoeften. Er wordt vooral gekeken naar toetsresultaten en uitval, om daar leerlingen met dezelfde onderwijsbehoefte uit te halen en te clusteren in een groepsplan. De Finse insteek om met leerlingen samen hun onderwijsbehoefte te ontdekken is nauwelijks aanwezig.

Wat ook opvalt, is dat de pabo erg theoretisch insteekt op het handelingsgericht werken. De filosofie en de discussie over de uitwerking er van ontbreekt veelal. Op de basisschool zie je dat deze discussie vooral informeel gevoerd wordt, terwijl er in het Finse model juist veel discussie tussen leerkrachten is omdat er een gevoel van gedeelde verantwoordelijkheid is, de leerkrachten krijgt veel autonomie en maken gebruik van elkaars professionaliteit om hun blik op onderwijs scherp te houden.

Op het gebied van positivisme zie je een goed niveau bij alle drie de situaties. Op de pabo worden studenten er bewust van gemaakt dat een goede sfeer en het kijken naar de mogelijkheden van een leerling essentieel is voor goed onderwijs. Zowel in de Nederlandse basisschool als in Finland wordt er ook bewust gekeken naar de compenserende factoren van een leerling.

De waardering van de leerkracht en zijn vak is daarentegen veel heel verdeeld. Op de pabo zie je dat de nadruk ligt op het theoretisch kader en de kennis van de student. Op de basisschool zie je dat de waardering vooral komt van collega's onderling. In Finland lijkt het echter een voorrecht om een leerkracht te mogen zijn, dit komt door de universitaire studie en de motivatie die je moet hebben om een leerkracht te worden.

3.2 Mogelijke interventies

Deze conclusies kun je vertalen naar een aantal mogelijke interventies. We moeten echter wel bewust zijn dat deze conclusies genomen zijn naar aanleiding van een kleinschalig onderzoek, de mogelijke interventies zullen dus eerst verder onderzocht moeten worden voordat ze uitgewerkt kunnen worden in een plan van aanpak. Desalniettemin is het interessant om een aantal interventies voor te leggen.

Zo lijkt het interessant om de pabo en de basisschool bewust te laten worden van het feit dat ze veel leerlingengegevens uit toetsen halen, maar weinig aan de leerling vragen in een gesprek. Zeker de pabo zou hier meer onderzoek naar mogen doen.

Wat verder een goed plan lijkt, is om te kijken naar de gezamenlijke verantwoordelijkheid die in Finland aanwezig is. Het 'afstemmen & uitwisselen' is een mooi vervolg. In plaats van onze verantwoordelijkheid af te schuiven op toets resultaten, zouden leerkrachten in Nederland meer autonomie, maar daarbij ook meer verantwoordelijkheid moeten krijgen. Zo worden ze gedwongen om zelf na te denken over het onderwijs en de professionaliteit ervan op peil te houden.

4. Mogelijke interventies

4.1 Mogelijke interventies onder de loep

Vanuit bovenstaande conclusie verkennen wij een tweetal interventies. De meest relevante interventie wordt vervolgens uitgewerkt in een verbetervoorstel. Daarbij moet duidelijk vermeld worden dat deze interventies gekoppeld zijn aan de context van pabo Edith Stein en OBS 't Startblok.

Met de eerste interventie brengen wij het voeren van gesprekken met kinderen in het kader van handelingsgericht werken onder de aandacht. Deze interventie richt zich onder andere op het eerste uitgangspunt van handelingsgericht werken: onderwijs-behoeften staan centraal. Op zowel de pabo als OBS 't Startblok wordt onderwijs op maat aangeboden op basis van toetsresultaten. Deze lijken leidend te zijn voor de aansluiting bij de onderwijsbehoeften. In Finland wordt onderwijs op maat aangeboden door gesprekken te voeren met kinderen en te observeren. Het voeren van gesprekken met kinderen is niet aanwezig in het huidige curriculum op pabo Edith Stein. Het verschil met Finland is dat de lerarenopleiding ook aandacht besteedt aan communicatievaardigheden. Op pabo Edith Stein is dit niet het geval. Dit leidt tot onbekwaamheid op dit gebied wanneer studenten als groepsleerkracht aan het werk gaan. De zittende leerkrachten op OBS 't Startblok erkennen dat gesprekken voeren met kinderen het handelingsgericht werken versterkt alleen gebeurt dit nog niet in de praktijk. Het aspect expertise en tijd spelen hierbij een rol.

Het belang van het voeren van gesprekken met kinderen in het kader van handelingsgericht werken wordt verklaard vanuit de literatuur met het feit dat het bijdraagt om de uitgangspunten van handelingsgericht werken te realiseren (van Dongen, 2012). Uit onderzoek van Hattie en Timperly (2007) blijkt dat de wijze waarop de leerkracht feedback geeft over het leren van cruciaal belang is om tot beter leren te komen. Uit een ander recent onderzoek van Kotterink (2011), is gebleken dat een oplossingsgerichte benadering in een gesprek met kinderen werkt. Bij deze benadering zie je het kind als deskundige en moedig je het kind aan de eigen kwaliteiten aan te spreken in eerdere successen. De omgeving van het kind wordt actief betrokken om het kind bij het leren te ondersteunen. Deze onderzoeksgegevens duiden erop dat het voeren van gesprekken met kinderen van belang is en effect heeft in het kader van handelingsgericht werken.

Een mogelijke plek waar het voeren van gesprekken met kinderen in het kader van handelingsgericht werken aandacht kan krijgen is het 4^e studiejaar van de pabo wanneer de studenten bezig zijn met hun liostage en werken aan de competentie pedagogisch handelen en omgaan met verschillen in de klas.

De tweede interventie is gericht op aandachtspunt twee, vijf en zeven van handelingsgericht werken, waarbij de gedeelde verantwoordelijkheid en professionalisering centraal staat. Een topic uit Finland is het samen verantwoordelijk voelen voor het geheel waar aan gewerkt wordt met de leerlingen. Die gezamenlijke verantwoordelijkheid zorgt voor een systematische en transparante werkwijze. Een mogelijke interventie zien wij in het gebruik maken van elkaars expertise. Een voorbeeld daarvan is dat studenten op de pabo lessen bekijken van elkaar binnen één stageschool. Studenten geven elkaar dan feedback. Ook maken studenten gebruik van de professionaliteit van de mentor. Bij de zittende leerkrachten zou meer gebruik gemaakt moeten worden van de specialisten die er zijn binnen het team en het samenwerkingsverband om zo een gezamenlijke verantwoordelijkheid te creëren. Binnen het team en samenwerkingsverband moet de afstemming veel beter vorm krijgen (o.a. met zorginstellingen en andere externe hulp). Het gebruik maken van de professionaliteit zorgt voor een gedeelde verantwoordelijkheid die een bijdrage levert aan de realisatie van de uitgangspunten van handelingsgericht werken.

4.2 Conclusie

De meest relevante interventie zien wij in het eerste voorstel: het voeren van gesprekken met kinderen in het kader van handelingsgericht werken. Wij zijn van mening dat kennis en kunde op dit gebied zal bijdragen aan het realiseren van handelingsgericht werken. Aangezien dit niet of nauwelijks aandacht krijgt binnen het pabocurriculum en de toekomstige leerkrachten toegerust moeten worden op de realisatie van de uitgangspunten van handelingsgericht werken, werken wij hiervoor een verbetervoorstel uit.

Terugkomen op het onderschrift bij onze titel is er dus niet zozeer een wig tussen de pabo en de basisschool op het gebied van handelingsgericht werken, maar juist een overeenkomst in het ontbreken van leerlingengesprekken. Wij denken dat er bij de pabo een mooie uitdaging ligt om er voor te zorgen dat er juist geen wig ontstaat, maar dat de toekomstige leerkrachten hun expertise op het gebied van gesprekken voeren met kinderen kunnen overbrengen op de huidige leerkrachten.

5. Verbetervoorstel

Op basis van bovenstaande conclusie werken wij een verbetervoorstel uit voor de pabo (Edith Stein) en de basisschool (OBS 't Startblok).

5.1 Pabo Edith Stein

Het doel is om studenten tijdens hun pabo opleiding te laten oefenen met het voeren van gesprekken in het kader van HGW en dat studenten ervaren dat het voeren van gesprekken met kinderen bijdraagt aan de realisatie van de uitgangspunten van HGW.

Het advies voor de pabo is om in studiejaar 2014-2015, tijdens de bestaande module handelingsgericht werken in het vierde studiejaar, aandacht te besteden aan gesprekken voeren met kinderen. Concreet betekent dit dat er drie colleges gewijd worden aan het voeren van gesprekken in het kader van HGW. Om deze vaardigheid te oefenen zal daar een praktijkopdracht aan gekoppeld worden die in het verlengde is van de bestaande opdracht: het uitwerken en evalueren van een groepsplan rekenen of lezen. De bedoeling is dat deze colleges en opdracht na afronding van de module HGW geëvalueerd wordt door betrokken docenten, stagebegeleiders en studenten.

5.2 OBS 't Startblok

Het doel is om leerkrachten te scholen in het voeren van gesprekken met leerlingen, zodat ze daaruit ook de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerlingen kunnen halen. Daarnaast moet er vooral ook ruimte en tijd zijn om deze gesprekken te voeren, een verandering in klassenmanagement is dus ook nodig.

Wij adviseren de school om aan het begin van het schooljaar 2014-2015 een scholingsbijeenkomst te wijden aan HGW en dan specifiek gericht op het voeren van gesprekken. Een onderdeel van deze dag moet ook gericht zijn op het klassenmanagement, zodat er ook daadwerkelijk ruimte ontstaat om de gesprekken te voeren. Wij denken dat de oplossingen het beste werken als ze breed gedragen worden, dus het voorstel is om leerkrachten hierover zelf te laten brainstormen. Belangrijk daarbij is wel dat de leiding en de intern begeleiders ruimte aan de docenten kunnen geven om hun oplossingen ook echt in de klas uit te voeren.

Tenslotte zal er aan het einde van het schooljaar een evaluatie moeten plaatsvinden. De belangrijkste vragen zijn daarbij of het qua tijdsplanning gelukt is om de gesprekken te voeren of wat ze er eventueel nog voor nodig hebben en wat de gesprekken met de leerlingen hebben opgebracht.

Bijsterveldt-Vliegenthart, M. van (2011). *Naar passend onderwijs (kamerbrief nr.22)*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Gedownload op <http://www.rijksoverheid.nl> op 12 mei 2013.

Bosman, A. (2011). 'Handelingsplannen? Zonde van de tijd!' 2011 (mei), 14-15.

Clissen, M. (2012). *Een speciale vorm van In-service training: job shadowing in Oulu, Finland*. Geraadpleegd op 13 mei 2013, van <http://www.epos-vlaanderen.be/?CategoryID=570&ArticleID=1217>

Dongen, S. van (2011). *Gesprekken met kinderen in het kader van handelingsgericht werken*. Marant. Gedownload op 8 juni 2013, van <http://mweb.bicat.com/blob/FRAPPAN9990.pdf>

Hatti, J. (2008). *Visible learning for teachers*. Routledge.

Kotterink, M. (2011). Oplossingsgericht werken in het basisonderwijs. *Tijdschrift voor orthopedagogiek*, 50, 560 - 573.

Loisen, B. (2009). Van Finland naar Vlaanderen? *Imago*, 8 (3).

Meer, J. van der (2011). *Over grenzen van de leerkracht; passend onderwijs in de praktijk*. Den Haag : ECPO.

OBS 't Startblok. (2012) *Zorgplan 2012-2013*. Cuijk

Pameijer, N., Beukering, T. van, & Lange, S. de (2009). *Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam; Samen met collega's, leerlingen en ouders aan de slag*. Den Haag/Leuven: Acco.

Sahlberg, Pasi. (2011). *Finnish Lessons. What can the world learn from educational change in Finland?* New York/London: Teachers College Press.

Schram, E., van der Meer, F., & van Os, S. (2013). *Omgaan met verschillen: (g)een kwestie van maatwerk. Naar een doorgaande lijn in de toerusting van leraren voor passend onderwijs*. Enschede: SLO

Waslander, S. (2011). *Passend onderwijs – passend beleid? Drie visie op beleidsvorming rondom Passend onderwijs*. Den Haag: ECPO.

Zeeger, G. (2013). *Ook in Nederland volop vrijheid en vertrouwen*. Geraadpleegd op 22 mei 2013, van <http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/actueel/ook-in-nederland-volop-vrijheid-en-vertrouwen/>